

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 19.

**MOZGÓKÉPKULTÚRA
ÉS MÉDIAISMERET**

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

ISMERETEKET ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK (maximum 15 pont)

1. (4 pont)

Nevezze meg a következő meghatározásokkal jelölt **fogalmakat!**

- A filmalkotások technikai alapegysége a.....
- A filmalkotások szerkezeti alapegysége, amelyben a tér és az idő folyamatos, a.....
- Hang és kép montázskapcsolata a.....
- Valamely jelenetbe beékel, a cselekmény múltbéli eseményeit elbeszélő képsor a.....

Helyes válasz: 1-1-1-1 pont

- fáziskép*
- beállítás*
- függőleges montázs*
- flash back*

2. (6 pont)

Olvassa el figyelmesen az alábbi, Bigas Luna filmrendezőről szóló írás részletét, majd **válaszoljon a kérdésekre!**

A Sonka, sonka kiváló, gazdag jelentésű alkotás: hars melodramát vegyít akciófilmmel, bűnfilmmel és jelképiséggel: kisméretű blöff, nagyrészt öntörvényű és friss alkotás, amely egyaránt tud élni a történetmondás minden modern trükkjével, szemérmetlen hatásvadászattal és annak ironikus idézőjeleivel. Sikere lett, nagyobb, jogosabb, mint addig. Természetes, hogy Bigas Luna újult ügyességgel lendült előre most megtalált útján: gyorsan még két rokonfilmet forgatott e modorban.

Az Aranytojás építész-vállalkozó hőse csak két nővel érzi jól magát ágyban és hivatásában egyaránt. Hősrünk Dali-rajongó, a katalán mester extremitását véli önmagában is felfedezni: machóságára („aranytojásaira”) a legbüszkébb. Sikereit a szerelemnek és érdekei könnyörtelen érvényesítésének köszönheti. Érdek és szex? Vegyíthetetlen minőségek, vagy épp nagyon is vegyíthetőek? Erről is szól az Aranytojás: kulturális meg lélektani paradoxonok villognak benne, s közben még szórakoztató mozinak is elfogadható. [...] Dali meg Freud elemi iskolásan, és mégsem szellemtelenül. Utánozhatatlan, vagy csak maga Bigas Luna tudja utánozni.

A Csecs és a Holdban naiv, mégis „romlott” kisgyerek mesél vágyairól. Vágyainak tárgya az anyamell, melyet újszülött öccse sajátít ki. A kisfiú nagy keblek szerelmese és rabja lesz: már a dagadó teliholdat is elérhetetlen női mellnek látja. Az egész opus szexfilm meg annak paródiája, gyermekese és példázat – a tehetség és az ügyeskedés, a felszínesség és a képi fantázia meg a valódi elbeszélői tehetség ötvözte.

- A szöveg információi alapján **az alkotó szerzői- vagy/és műfajfilm?** **Válaszát indokolja!** (2 pont)
- Milyen filmtörténeti stílus** hatása érvényesül az *Aranytojások* című filmben? **Állítását indokolja** a szöveg alapján! (2 pont)
- Nevezze meg** a szóban forgó stílusirányzat filmtörténeti nagy korszakának **egy jelentős alkotását és a film rendezőjét, továbbá a mű keletkezésének évtizedét!** (2 pont)

Helyes válasz:

a) A leírás alapján a rendező szerzői és műfajfilms. (Helyes besorolás: 1 pont, bármilyen egyéb válasz: 0 pont.)

Munkáira jellemző a műfajkeveredés (melodráma és akció/bűnügyi film), de filmje egyszersmind öntörvényű és friss alkotás. (Helyes indoklás: további 1 pont.)

b) Szürrealizmus. (A stílusirányzat helyes megnevezése: 1 pont.)

További 1 pontot kap a válaszadó, ha helyesen idézi a szövegből a következő elemek legalább egyikét:

– „kulturális meg lélektani paradoxonok”;

– „Dali meg Freud elemi iskolásan”;

– elfogadható a válasz abban az esetben is, ha a szexualitásra mint az ösztönvilág filmes ábrázolására utalva indokolja a válaszadó, miért asszociált a leírás alapján a szürrealizmusra.

c) 1 pontot kap a vizsgázó, ha helyesen nevez meg egy jellemző szürrealista alkotást, például Bunuel Andaluziai kutya című filmjét (elfogadható természetesen más mű is, pl. René Clair Felvonásköz vagy Bunuel Aranykor című filmje is). További 1 pontot kap a vizsgázó a mű keletkezési idejének – '20-as évek – helyes megadása esetén.

3. (2 pont)

Állapítsa meg az előző feladatban olvasható leírás alapján, hogy a Csecs és Hold c. film televíziós bemutatása során a programigazgatóságnak **milyen – a média szabályozására vonatkozó – elvet, illetve jogszabályt kell figyelembe vennie, és miért!**

Helyes válasz:

A szexualitás erős hangsúlyozása miatt a programigazgatóságnak a Médiatörvény (vagy más idevonatkozó jogszabály) által meghatározott korhatári besorolást kell érvényesítenie, mely törvény a kiskorúak védelme miatt alkalmazandó. A tartalmi szabályozás feladata, hogy bizonyos tartalmak csak a megfelelő életkorban kerüljenek a kiskorúak elé.

A helyes válaszra és a releváns indoklásra 1-1 pontot kaphat a vizsgázó, ennek megítélése a javító tanár feladata.

4. (3 pont)

Legalább négy érvényes megfigyeléssel igazolja, hogy a széria-elv a médiaszövegek szerkesztésekor rendszerint érvényesül!

Helyes válasz például:

– rögzített, azonos idejű műsorkezdés;

– szerialitásra épülő műsортípusok (sorozatok, valóságshow-k);

– állandó szereplők, műsorvezetők;

– a műsorok belső szerkezetének ismétlődő formái (pl. rovatok, főcímek);

– egy-egy narratíva bővülő eseményláncolatának kiépülése (pl. metróépítés).

Helyes megfigyelésekre elemenként 1-1-1 pontot, maximum három pontot kaphat a vizsgázó.

A LÁTOTT FILMRÉSZLETTEL KAPCSOLATOS SZÖVEGÉRTÉSI FELADAT
(maximum 30 pont)

5. (2 pont)
Honnan ismeri egymást Chen asszony és Chow úr? Megállapítását legalább két megfigyeléssel igazolja!

Helyes válasz:

Szomszédok. Egyrészt a nő említi, hogy nem szerencsés, ha két asszony ugyanolyan táskát visel, különösen, ha szomszédok. Később, amikor megérkezik a levél, látjuk is, hogy egymás szomszédságában laknak.

Mindkét helyes megfigyelésre 1-1 pontot kaphat a vizsgázó. (Ha nem derül ki a válaszból, hogy szomszédok, a válasz 0 pont.)

6. (3 pont)
- a) A részletben a két főszereplőn kívül **egy további szereplő** látható.
Nevezze meg (írja körül) ezt a karaktert! (1 pont)
- b) **Fejtse ki röviden**, hogy a szóban forgó figurának **milyen dramaturgiai szerepe van** a jelenetben! (2 pont)

Helyes válasz:

a) egy idősebb nőről (házinéni) van szó, aki a részlet záró szakaszában a főszereplő nőnek ad át egy levelet;

b) 1-1 pont adható a válaszra, ha abból kiderül, hogy a tévesen Chen asszonynak átadott levél megerősíti (bizonyítja) Chen asszony és Chow úr gyanúját, miszerint házastársaik egymással csalják őket, illetve abban is biztosak lehetnek, hogy ezt a másik is tudja.

7. (4 pont)
Említsen két példát – képi motívumot, cselekményelemet vagy más formanyelvi megoldást –, melyek a nő és férfi közti **vonzódásra**, majd ugyancsak két példát (képi motívumot vagy cselekményelemet, illetve formanyelvi megoldást), melyek a **távolságtartásra utalnak!**

Helyes válasz:

1-1 pontot, de maximum 2 pontot kaphat a vizsgázó a következő vagy más helyes megállapításokra. A vonzódást mutatja például az, hogy:

- újra és újra találkoznak;*
- az egymásra vetett elgondolkozó, figyelmes tekintetek;*
- a kétértelmű kézfogás kísérlet az autóban;*
- az együtt elsétáló párt mutató képsor kompozíciója, hangulata;*
- a jelenetek fölött szóló intim, bensőséges zene.*

1-1 pontot, de maximum 2 pontot kaphat a vizsgázó a következő vagy más helyes megállapításokra. A távolságtartásra utalnak például az alábbiak:

- az udvarias, nem bizalmaskodó hangnem megtartása ;*
 - az, hogy saját érzelmeikről nem beszélnek, nem terhelik, nem vonják be a másikat;*
 - a montázs és a képi szerkesztés is elválasztja őket, különösen a vendéglőben;*
 - menekülés az érintéstől.*
-

8. (3 pont)
Röviden (minimum három, maximum hat mondatban) **foglalja össze a részlet cselekményét!**

Helyes válasz:

*Maximálisan 1-1-1 pont adható arra a válaszra, amely tartalmazza a cselekmény alapvető mozzanatait: két egymás szomszédságában élő, a másik felé kinyíló, szemérmes ember – a beszélgetések/találkozások során újra-és újra saját megcsalátása hétköznapi motívumainak felidézésével ismerkedik meg egymással;
– mindketten szerepet játszanak: úgy tesznek, mintha kevesebbet tudnának, mint amennyit valójában tudnak;
– mindketten küzdenek a vonzalommal, miközben saját csalódásukat is igyekeznek (sikertelenül) feldolgozni.*

9. (3 pont)
Állapítsa meg, hogy a részlet a **történetmesélés mely szakasza lehet!** (1 pont)
Megállapítását **indokolja!** (2 pont)

Helyes válasz:

1 pontot kaphat a vizsgázó, ha helyesen állapítja meg, hogy a részlet a kibontakozás (vagy bonyodalom) szakaszához sorolható. (Elfogadható a válasz akkor is, ha a válaszban a vizsgázó a megváltozott helyzet felismeréseként azonosítja a narratíva adott szakaszát.)

További 1-1 pont adható arra a válaszra, amely tartalmazza a következő fontos mozzanatok bármelyikét:

- a két főszereplő láthatólag már ismeri egymást és egymás körülményeit, és nem is először beszélnek egymással, a részletben még látható idősebb nő locsogása is velük kapcsolatos korábbi dolgokra utal;*
- a részletben a két főszereplő házastársaik hűtlenségével kapcsolatos felismerésre jut, ami klasszikusan a történetek bonyodalomát követő első kibontakozási elem, vagyis a szereplőknek a megváltozott helyzetükre történő rádöbbenése;*
- az ezt követő lépésekben a helyzettel való számvetést és a felismert konfliktus megoldási próbálkozásait kezdi kibontani a cselekmény.*

10. (4 pont)
Emeljen ki a részlet cselekményéből legalább **két fordulattjelle**gű mozzanatot!
Indokolja meg állítását, vagyis fejtse ki röviden, miért tekinti a megnevezett cselekményelemet fordulattípusúnak!

Helyes válasz:

1-1 pontot kaphat a vizsgázó a következő megfigyelések (1 pont) és azok indoklásának (1 pont) bármelyikére:

- a részlet nyitó szakaszában Chen asszony és Chow úr a táskáról és a nyakkendőről folyó beszélgetése kapcsán a néző sejteni kezdi házastársaik vélhető hűtlenségét, és ezért azt várja, hogy ez a felismerés valamilyen válaszlépés megtételére készíti majd őket;*
- a két főszereplő ezt követően verbálisan és metakommunikációs jelzésekkel (pl. érintés) nyíltabban is kimutatja egymásnak érzelmeit – a vonzalom nyílt kimutatása az addigi távolságtartó viselkedés megváltozását, válaszlépéseket generál;*
- a tévedésből mindkettőjüknek átadott levél kapcsán házastársaik hűtlensége bizonyított lesz a néző számára (és egyben véget vet annak a finom szerepjátéknak, amelyben Chen asszony és Chow úr úgy viselkedhetett, mintha nem lenne tisztában a tényleges helyzettel – vagyis egyértelmű helyzet teremődik, amely más irányba terelheti az események addigi menetét.*

11. (3 pont)

Soroljon fel legalább három olyan formanyelvi megoldást, amely a részlet egyes szakaszainak határait, a **térbeli-időbeli váltásokat jelzi** a néző számára!

Helyes válasz:

1-1-1 pont, összesen legfeljebb 3 pont adható a következő válaszok bármelyikére, illetve a részlet jelzéseiivel igazolható egyéb válaszokra:

- a helyszínek nyilvánvaló váltakozása;*
- a nő és a férfi ruháinak változása, amely még akkor is jelzi, hogy más időpontban látjuk a szereplőket, amikor egyéb jelzések alapján időben közvetlenül egymást követő cselekménymozzanatoknak gondolnánk azokat;*
- a zenei részlet elmaradása;*
- feketébe áttünés pl. az első kávézóbeli beszélgetés végénél;*
- normál sebességű képről lassított képre váltás az első és második helyszín váltásánál;*
- verbális jelzések, pl. a nőnek a férfi telefonhívásaira történő utalásai.*

12. (2 pont)

Elemesse röviden, hogy a **Chen asszony ruhaviseletének** mi a szerepe a **részlet időszervezésében és személyiségének jellemzésében!**

Helyes válasz:

1 pontot kaphat a vizsgázó, ha helyesen ismeri fel, hogy gyakran a nő ruháinak váltakozása érzékelteti, hogy halad az idő, és már más, újabb jelenetben vagyunk. A ruha tehát az idő haladását, valamint az időben való ugrásokat, ellipsziseket is jelzi.

További 1 pontot kap a vizsgázó, ha azt is felismeri, hogy a magas nyakú, zárt, ugyanakkor testre simuló, az alakot maximálisan kiemelő nőies ruhák Chen asszony stílusát – zárkózott ám egyben vonzó-nőies, mégis elegáns (vagyis nem kihívó-közönséges) karakterét – hangsúlyozzák.

13. (3 pont)

Említsen legalább három **filmnyelvi megoldást**, amely a **karakterek közti párhuzamot** felerősíti!

Helyes válasz például:

- a szerepjátékban a mozdulatok és a párbeszéd ismétlődő elemei, a karakterek visszafogott, szemérmes, nehezen feltárulkozó személyiségének rokonsága, a hasonló viselkedés, amelyben mind a ketten úgy tesznek, mintha kevesebbet tudnának, mint amennyit valójában tudnak;*
- a látványszervezésben a hasonló frontális beállítások és az ismétlődő gépmozgások tudatosítják, bevésik a két karakter hasonló helyzetét, lelkiállapotát;*
- a narrációban a szimmetrikus élethelyzetek erősítik a szóban forgó párhuzamot.*

14. (3 pont)

Milyen műfajú filmből származhat a látott részlet? Legalább két érveléssel indokolja megállapítását!

Helyes válasz: 1 pontot kaphat a vizsgázó, ha felismeri, hogy melodrámáról lehet szó. (Amennyiben más műfajt nevez meg, akkor a feladatra 0 pontot kell adni.)

További 1-1, de maximum 2 pontot akkor kaphat, ha az alábbi érvekkel (vagy más, de helyes megállapításokkal) indokolja, hogy melodramát látunk:

- szerelmi történetről van szó;*
- a cselekmény és a karakterek egyaránt szenvedélyfilmre utalnak;*
- a részletet erős érzelmesség jellemzi;*
- az elbeszélés hangvétele, zenei kísérete, tónusa nem ígér felhőtlen zárlatot, boldog véget.*

MÉDIA MINIESSZÉ (maximum 15 pont)

15.

Tervezzen a médiahasználatot vizsgáló, 1000 fős mintával számoló kérdőíves felméréshez alkalmas kérdéseket az alábbi információk alapján!

a) **Szerkessze meg a kérdőívben szereplő táblázat első oszlopát és sorát! Írjon legalább öt egymástól funkciójában lényegesen eltérő indokot, és jelöljön meg legalább hat tömegmédiiumot!** (6 pont)

(A kérdőívben feltett kérdés:

Jelölje az egyes médiumok esetében, hogy mennyire ért egyet a következő állításokkal! Amennyiben „teljes mértékben”, akkor írjon T-betűt a megfelelő rubrikába, ha „közepesen”, akkor írjon K-betűt, és ha „egyáltalában nem”, akkor írjon N-betűt!)

Azért használom a következő médiumokat, hogy/mert:
.....						
.....						
.....						
.....						
.....						
.....						

b) **Szerkesszen a kérdőívhez további négy kérdést úgy, hogy a kérdésekre kapott válaszok pontosítsák a közönség médiahasználatára vonatkozó, a felmérés során gyűjtött statisztikai adatok feldolgozását/értelmezését!** (4 pont)

c) Indokolja az a) kérdésben írt szempontokat! Fejtse ki röviden, miért segíthetnek a b) feladatban írt kérdések a táblázat kitöltésével kapott adatok értelmezésében! (5 pont)

Helyes válasz:

a) 1-1-1-1-1, de maximum 5 pontot kaphat a vizsgázó, amennyiben a médiahasználat funkcióit ismerve helyesen tölti ki a táblázat első oszlopát (vagy más, hasonlóan releváns funkciókat nevez meg) pl. a következők szerint:

- kikapcsolódjak (pihenjek);
- bővítssem ismereteimet;
- ne maradjak ki semmiből, ami másokat érdekel;
- nincs lehetőségem/pénzem más szórakozásra;
- ne legyek egyedül;
- szórakozzak;
- tájékozódjak arról, ami fontos a világban.

További 1 pontot kaphat a vizsgázó, ha helyesen sorol fel legalább hat médiumot, pl.: televízió, rádió, újság, mozi, internet, CD/MP3, videó/számítógépes játék (ha a válasz hiányos, a vizsgázó erre a részkérdésre nem kap pontot).

b) 1-1-1, de maximum 3 pontot kaphat a vizsgázó, amennyiben felismeri, hogy a médiahasználatra vonatkozó kérdésekre adott válaszok statisztikai megoszlásának értelmezéséhez fontos ismerni a válaszadókat, a válaszadók státuszát jellemző alábbi adatokat (ezek közül bármelyik helyes válasz 1 pontot ér):

- nemét;
- életkorát;
- legmagasabb iskolai végzettségét;
- foglalkozását (illetve azt, hogy tanuló, kereső, háztartásbeli vagy nyugdíjas;)
- anyagi helyzetét;
- azt, hogy milyen jellegű településen él (pl. tanya, falu, város, nagyváros).

c) 1-1-1-1, de maximum négy pontot kaphat a vizsgázó, ha az általa írt szempontok mellett szóló érvelésből kiderül, hogy tisztában van a média elsődleges funkcióival, miszerint a média

- információkat, ismereteket közvetít, tájékoztat a világ dolgairól;
- teret biztosít a nyilvános vitáknak;
- szórakoztat, pihentet, kikapcsol;
- magányűző szerepe van.

További 1 pontot kaphat a vizsgázó, ha helyesen állapítja meg, hogy a médiafogyasztás egyes indokai a közönség bizonyos csoportjait jobban, míg más csoportjait kevésbé jellemzik.